

**EMAKUMEEK LAN IKARAGARRIA EGITEN
DUTE, ETA GIZONOK BESTE BEHIN
EROSO GAUDE, KANPOTIK BEGIRA”**

JABI ARAKAMA URTIAGA
ERASO MATXISTEN KUDEATZAILEA

Duela bost urte, feministek bultzatuta, eraso matxistei bestelako modu batean aurre egiteko saiakera abiatu zen Iruñerrian. Logika zigortzaile patriarkalak gaindituz, bide eraldatzaileagoak eta osatzaileagoak urratu nahi dituzte. Jabi Arakama Urtiagak prozesu horietan hartzen du parte, gizon erasotzaileekin lan eginez, besteak beste.

TESTUA | **ZIGOR OLABARRIA**
ARGAZKIAK | **JOSU SANTESTEBAN**

Hamaika urte dira Jabi Arakama maskulinitateak lantzen hasi zela. Iruñeko Gizonenea gizon taldeko kide da, Gasteizko Ez:Berdin zentruarekin lotura estua du, hitzaldiak eta tailerrak jaso eta ematen ditu. Iruñerriko esperientziaz jardun dugu berarekin, baita espazio eraldatzaileetan sozializatzen diren gizonen erasoaren aurrean dituzten jarrerekin ere.

Azken urteotan gero eta gehiago azaleratu dira espazio ezkertiar edo abertzaleetan eta herri mugimenduetan gertatutako eraso sexistak. Zeintzuk izan dira jarrera ohikoenak horiei heltzeko orduan?

Duela gutxira arte erasoak estaltzea zen arau. Azken urteetan gero eta gutxiago zorionez, nahiz eta asko ezagutu gabe jarraitzen dugun. Azaleratzean, historikoki, garrantzia kendu diogu edo gutxietsi. Ondoren, erasoaren benetako garrantziaz konturatzeko hasi ginenean, gure lehen-dabiziko erreakzioa izan zen ia-ia automatikoki ateratzen zaiguna, sistema patriarkal honetan ikasi duguna, zigor sisteman oinarritutakoa: erasotzaileak espazio horietatik bota eta "konponduta". Erasoa kasu indibidualtzat hartu izan ditugu, ez ditugu landu ikuspegi integratetik eta modu kolektiboan.

Bestelako lanketak sustatzen hasi zineten Iruñerrian.

Konturatu ginen ez duela ezertarako baliokidetasun erasotzailearen kanporatzeak, beste hiri batera mugitzeak, arazoa beste norabait eramatea da. Duela bost urte beste begirada batetik hasi ginen lanean, bai erasoak jasan duen emakumearekin, bai erasoak egin duen gizonarekin, eta taldean.

Feministek bultzatuta abiarazi dira prozesu horiek.

Beti atzean emakume feministak aurkitu ditut. Haiek jarri dira nirekin ha-

rremanetan. Feminismo erradikalean militarizatu diren emakumeek ari naiz. Kontraesanak eta zalantzak izan ditugu uneoro. Lehendabiziko bileretan erabateko adostasunik ez zegoen, esaterako. Beti zegoen B plana: pertsona kanporatzeko aukera, taldea babesteko.

Zeintzuk dira urratsak?

Erasoa salatzen duen emakumearen hitza ez da zalantzan jartzen eta horrekin hasi gara lanean. Erasoa egin duen gizonarekin hitz egiten da. Esaten zaio salaketa bat edo batzuk egon direla, oso larritzat jotzen dela taldean, onartezina dela. Taldeak erabaki behar du taldearentzat onartezina dela, hori oso garrantzitsua da.

Emakumeak bere lana egiten du normalean, indibiduala edo talde mailakoa. Kolektiboetan neskek talde bat sortu ohi dute berehala, azken erasoak lantzeko eta espazio mistoaren egiturazko gauzak eta kontu ikusezinoak joratzeko. Koordinazio taldea sortzen dute. Gizonarekin hitz egiten du taldeak eta akordio jakin batzuetan oinarritutako prozesua abiatzea proposatzen diote. Akordioak oso zabalak eta askotarikoak izan daitezke. Espazio jakinetarako betoa ezartzen zaio erasotzaileari askotan, printzipioz epe-muga batekin, ez betiko. Betoaren funtzioa bikoitza da. Batetik, emozionala edo pertsonala, erasoak jasan dutenak eta beldurra izan dezaketenak babestu nahi dira. Bestetik, politikoa, mezu bat emateko: "Onartezina da talde honetan, neurriak hartuko ditugu, eta horrelakoren bat egiten duena ez da ongi etorria izanen".

Bere jokaeraz hausnartu eta lan pertsonala egin dezala eskatzen zaio gizonari. Larritasunaren arabera neurriak desberdinak dira, adibidez, terapian edo gizon talde batean hastea. Adierazgarria da lan horiez gehienetan emakumeak arduratzen direla. Haiek bilatzen dituzte terapeutak, gizonarekin lan egiteko hirugarren pertsonak...

Zeinek osatzen du koordinazio taldea?

Beti dago emakumearekin erlazio zuzena eta estua duen pertsona bat, baita gizonarekin harremanetan dagoen bigarren bat ere. Azken hori izan daiteke berarekin astez aste gai horiez hitz egiten ari dena, edo ez —terapeutarengana joaten bada, esaterako—. Ere-muko edo kolektiboko (gaztetxea, gobernuz kanpoko erakundea...) bi edo hiru pertsona ere badaude. Eta mugimendu feministako ordezkartza potentia, bi lagun gehien jota, baina ezagunak, inplikazio eta maila handia dutenak. Garrantzitsua da gizonak mezua jasotzea: "Honen atzean talde potentia dago, feministak, eremuko kideak... hau serioa da". Aldi berean, erasotzaileari adierazi behar zaio bera laguntzeko prest daudela.

JUSTIZIA KONPONTZAILEA

Irudia Erresuma Batuko Salvage collective taldearen webgunekoa da. Taldeak herri mugimenduetan genero zapalketa, bortizkeria edo gehiegikeriak jasan dituzten emakumeak bildu nahi ditu eta laguntza eta babesa eskaini. Hainbat artistak afixa proposamenak egin dituzte justizia konpontzailearen filosofia-ri jarraituta. Irudi hau Helena Rose Bassett-ena da: "Zer gertatu da?"

Zigorraren paradigma baztertu eta alternatiba eraiki nahi duzue. Zeintzuk dira helburuak?

Lehenik eta behin, zauria ez handitzea. Betiko eran eginda gerta daiteke, esaterako, erasotzailea kanporatzea, baina taldea apurtzea. Edo tartean diren pertsonen min gehiago egin eta jaso dezakete. Mina eginga dago, saiatu gaitzean ez zabaltzen. Horren baitan, erasoak jasan duen emakumearen beharrak asetzea funtsezkoa da, baita taldearen segurtasuna eta babesa bermatzea ere, aldi berean. Azkenik, gizonaren beharrak ere kontuan hartzen dira, mendeku logikan sartu gabe. Epe luzeagoan, hausnarketa kolektiboa oso potentia da eta oso lagungarria izan daiteke gatazken aurrean beste modu batez jokatzeko.

Zenbat prozesu abiatu duzue? Zein eremu motatan?

Argi dut eraso matxistak eta sexistak espazio guztietan gertatzen direla. Horiek lantzen aurreratuena edo fine-nak espazio libre alternatiboak dira: gobernuz kanpoko erakundeen munda, gaztetxeak, okupatutako beste-lako espazioak... Musika talde batek ere deitu zigun duela urte batzuk eta prozesu polita egin zuten denek, erasotzaileak eta beste guztiak.

Sei kasutan aritu gara, bat salbu beste guztiak Iruñerrian. Erasotzaileak denetarikoa izan dira: bortxaketak potenteenak, baina baita ere ukipenak, jazarpena, mespretxu oso bortitzak, eta indarkeria. Ohikoan bi urte inguruko prozesuak izaten dira, nahiz eta luzeagorik ere egin dugun. Urtebete baino gutxiagokoak inoiz ez.

Prozesu ofizialaz ari naiz, erasotzaileak terapien edo gizon taldean jarrai dezake gero, esaterako.

Mezu bikoitza: hel diezaiozun arazoari geuk eta egin dezagun lan logika ez punitiboetatik.

Ahalduntzeaz asko hitz egin dugu gure artean. Erasoei ardura eta erantzukizun kolektibotik heltzea boteretzeko tresna erraldoia da. Prozesuotan ohar-tzen gara gai garestia, serio hartuz gero,

gure balore sistemarekin bat datozen erantzunak emateko horrelako gai potenteen aurrean.

Lauzpabost urte joan dira hasi zirenetetik. Balorazio bat egiterik?

Balorazioa positiboa da. Ikusi dugu hainbatetan, ez beti, beste modu batez ari gaitzkeela eta emaitza positiboak lortu. Askok ikasi dugu, hanka sartu dugu eta sartuko dugu, batera eta bestera probatu dugu, identifikatu ditugu funtzionatzen duten zenbait gauza. Erasoa jasandako emakumeak askotan pozik geratu dira, lasaituta. Haien prozesu pertsonala egin dute, eta horrez gain, ikusi dute haien eskuzabaltasunari esker, mendeku go-goari edo barruei eutsi dietelako, arriskutsua zen pertsonak prozesu potentia egin duela. Gizon hori aldatu da. Taldea ere aldatu da, jakinduria garatu du tankerako gertaerei hobeto aurre egiteko.

Zein da prozesu horietan zure egitekoa?

Gehienetan erasoak egin duen gizonarekin egin dut lan. Astero edo bi astean behin elkartu naiz, behintzat hasieran. Maskulinitatea landu dugu, gertatutakoa eta horren aurrean erantzuteko modua, jarrerak nola eraldatu. Jarrera diot, zeren horrelako espazioetan ideologia aldetik berdintasuna oso onartua dago, feministak

“Gizonok gure burua zigor genezake, baina erasotik asteak igaro eta ezer egin gabe jarraitzen dugu, gizon taldea osatu gabe, gure jarrerak aldatu gabe parrandan edo asanbladan”

gara gehienak... eta nik sinesten diet feminista sentitzen direla. Beraz, ideologia-tik baino praktiketatik eragiten saiatzen naiz. Emakumearen hitza ez da zalantzan jartzen, baina nirekin badute espazio bat edo-

zein tokitan eman ezin duten haien bertsioa-edo emateko. Interesgarria da prozesua. Hasieran ez dute batera zalantzan jartzen emakumearen bertsioa, nirekin konfiantza hartzean beste puntara joan daitezke "baina" asko jarriz, eta lanaren ondorioz "baina" horiek desagertzen doaz. Tresnak eskaintzen dizkiet beste modu batzuetan landu dezaten: terapeutak, gizon-taldeak, baliabide instituzionalak... Azkenik, jarraipena egiten dut.

Adibidez, gizona lehengo eremuetara itzuli bada prozesua bukatu ondoren, taldekideekin hitz egiten dut noiz-behinka.

Zer aurkitu duzu erasoan eta eraso-tzaileen atzean?

Askotan, galtzen ari ziren boterea mantendu edo berreskuratu nahi zuten indarkeriaren edo sexuaren bitartez. Ia beti kudeaketa emozional oso txarra egin dute, gabeziak indarkeriaren eta jazarpenaren bitartez soilik lantzeko gai dira. Boterea eta kudeaketa emozionala; zutabe horiek oso potenteak dira eta oso lotuta daude.

Alde ideologikoa ere badago, diskurtsoaren azalean geratzen bagara ez, berdintasuna eta horrelakoetan; baina maskulinitatea ardatz hartuta bai. Nola lortzen dut asebetetzea, nola kokatzen naiz bizitzan. Barneratuta dituzte agindu batzuk: “Nik horrela jokatu behar dut gizona naizelako” edo “nik sexu harremanak nahi baditut hau egin behar dut”, ahaztuta erabat emakumearen beharrak eta nahiak. Lehen egunean ez dizute esaten, baina gero atera ohi da. Ez dute maskulinitate eredia zalantzan jartzen, eta giro eraldatzaileetan sozializatutako gizonen ari gara.

Zein izaten da eta zein izan beharko luke inguruko gizonen lana?

Gehienetan gizon gutxi batzuek esaten dute gizonen artean eta gizontasunetik lanketa egin beharra dagoela. Zorritzarrez, indar gutxi izaten du jarrera horrek.

Lidergoa, hemen ere, emakumeek hartu ohi dute. Haiek izaten dira, “aizue, zer edo zer egin behar duzue”, esaten dutenak. Normalean gizonok ez dugu ukatzen behar dugunik, baina ez dugu lantzen. Erresistentzia aktiboak baino gehiago, pasiboak jartzen ditugu. Etsigarria izaten da prozesua bultzatzen saiatzen diren gizonentzat, eta neskentzat. Emakumeek lan pertsonal eta sozial ikaragarria egiten dute, eta gu berri ere eroso, kanpotik begira bezala.

Emakumeak ari dira eurena egiten. Diozunaren arabera, gizonok ez.

Emakumearen kexa estaltzeko boterea dugula sentitzen badugu, hala egingo dugu, edo hala egiten saiatuko diren gutako batzuk egongo dira. Aldiz, gure kide feministak indartsu daudela eta gauzak argi esaten dizkigutela konturatzen bagara, agian hasieran ez gara es-

taltzen saiatuko hain nabarmen. Aterako dira “bainak” gerora: gertatutakoari garrantzia kendu, jarrera batzuk alkoholaren atzean ezkutatu, emakumearen hitzak zalantzan jarri (“jo, behin ibili ziren maite-kontutan...”). Askotan trabak jartzen ditugu, gero eta modu sotilagoan. Ez dut esango gizon guztiok egiten dugunik, baina joera da. Ukazioa edo garrantzia gutxitzea dira estrategia nagusiengak. Txanpon beraren beste aldea da ondokoa esatea: “Gertatu dena oso handia da, handiegia guretzat”. Horrela, gizonok ezer ez egitea zurrutzen dugu.

Beste estrategia ihes egitea da: “Bai, onargaitza da, eta egiturazkoa, zerbait egin behar dugu...”. Dena onartu, baina ez dut ezer egingo. Bilera antolatu eta inor ez agertu. Ihes eginda saiakerak boikoteatzen ditugu. Mikromatxismoekin lotzen dut. Gizon askok pentsatzen du nesken kontua dela, neskek landu beharrekoa. Ageriko diskurtsoan ez beti, baina pixkatxo bat sakonduta hori ikusten da. Indibidualizatze joera ere badago: “Urliaren arazoa da, ez besteona”.

Gaiari heldu izan diogunean, beste muturrera jotzeko dugun joera salatzen du feminismoak, alegia, jarrera punitiboenak hartzea, eta rol protagonistatik gainera.

Zigorren logikan sartzen lehenak izaten gara. Batetik, nik beldurrarekin lotzen dut: zaku berean sartu ez nazaten izanen naiz lehenak erakusten kontrako jarrera. Bestetik, zigorraren logika erabat integratuta dugu.

Bestalde, erruduntasunerako joera handia dugu. Norbere burua errudun egitea oso toki desatsegina izan

daiteke, baina oso eroso ere bai. Gure burua zigor genezake, baina asteak igaro eta ezer egin gabe jarraitzen dugu, gizon taldea osatu gabe, gure jarrerak aldatu gabe parrandan edo asanbladan.

Jarrera interesgarriak ere atzeman duzu gizonengan.

Badago sektore bat, gero eta handiagoa, emakume batzuen eskutik gaiari daukan garrantzia eman eta heltzen saiatzen ari da. Gaia sistemikoa dela ulertzen dute, eta lan pertsonala zein talde mailakoa egiten dute. ●

“Erasotzaileek, galtzen ari ziren boterea mantendu edo berreskuratu nahi zuten, indarkeriaren edo sexuaren bitartez”